

SXEDIO.GM9

18.12.1954: ΟΙ ΚΥΠΡΙΟΙ ΚΑΤΕΡΧΟΝΤΑΙ ΣΕ ΠΑΝΑΠΕΡΓΙΑ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΟΜΕΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΣΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΟΠΟΙΑΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΑΓΡΙΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΔΙΑΔΗΛΩΤΩΝ -ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ. ΤΟΥΡΚΟΙ ΚΑΤΑΣΤΡΕΦΟΥΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ενώ ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος προσπαθούσε με διπλωματικότητα να κρατήσει τα προσχήματα και να εκφράσει έντονη αποδοκιμασία για τη στάση των Ηνωμένων Εθνών στην πρώτη προσφυγή της Ελλάδας υπέρ της Κύπρου, ο Κυπριακός λαός στη Λευκωσία αντίδρασε έντονα και με μαχητικότητα και μαζί, αριστεροί και δεξιοί, οργάνωσαν εκδηλώσεις και συγκρούστηκαν με τους Βρετανούς.

Οι συγκρούσεις χαρακτηρίστηκαν σαν οι πρώτες σοβαρές συγκρούσεις Ελλήνων και Βρετανών που έγιναν στη Λευκωσία με ενωμένο τον ελληνικό κυπριακό λαό.

Οι επαγγελματικές και αγροτικές οργανώσεις των δύο παρατάξεων συνήλθαν σε κοινή σύσκεψη και με διακήρυξη τους προς τον Κυπριακό λαό τον καλούσαν σε Παναπεργία για τις **18 Δεκεμβρίου 1954** σε ένδειξη διαμαρτυρίας για την αδικία που έγινε σε βάρος του Κυπριακού λαού.

Αναφερόταν στη διακήρυξη των επαγγελματικών και αγροτικών οργανώσεων για την Παναπεργία:

" Ο Κυπριακός λαός με εξαιρετικήν πικρίαν και αγανάκτησιν επληροφόρηθη την έκβασιν της συζητήσεως επί του εθνικού του ζητήματος εις τον Οργανισμόν Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος βασιζόμενος επί των αρχών της δικαιοσύνης και της ελευθερίας, οίτινες αποτελούν βασικάς διατάξεις του Καταστατικού χάρτη, έπρεπε να δικαιώση το αίτημα ενός τμήματος του ελληνικού λαού αξιούντος την αυτοδιάθεσιν του. Δυστυχώς το δίκαιον του κυπριακού λαού δεν εύρε την δέουσαν ανταπόκρισιν θυσιασθέν

διά τα συμφέροντα των ισχυρών. Βεβαίως ο κυπριακός λαός δεν ανέμενε ότι η έκδοσις ενός ευμενούς ψηφίσματος παρά του ΟΗΕ θα έλυε τελεσιδικώς το ζήτημα του, θα απετέλει όμως η έκδοσις ενός τοιούτου ψηφίσματος ισχυρόν όπλον εις χείρας του.

Το Κυπριακόν δεν επρωθήθη ικανοποιητικώς εις τον ΟΗΕ διότι οι αυτοκαλούμενοι ηγέται του ελευθέρου κόσμου κατεπάτησαν τας αρχ'ς διά τας οποίας η Ελλάς και όλοι οι ελεύθεροι λαοί εθυσιάσθησαν. Είς ένδειξιν διαμαρτυρίας καλούνται άπαντες οι Κύπριοι επιστήμονες, βιομήχανοι, βιοτέχναι, επαγγελματίαι, εργάται, αγρόται, υπάλληλοι, αυτοκινητισταί και όλος ανεξαιρέτως ο κυπριακός πληθυσμός της νήσου, όπως άυριο Σάββατον **18.12.1954** απόσχει καθ' οιονδήποτε τρόπον πάσης εργασίας δι' ολόκληρον το **24**ωρον. Νοείται ότι όλα τα κέντρα αναψυχής κινηματογράφοι, θέατρα, ποδοσφαιρικά γήπεδα κλπ. πρέπει να παραμείνουν κλειστά κατά την ημέραν της πανεπεργίας.

Οι χωρικοί προτρέπονται όπως μη κατέλθουν εις τας πόλεις, αλλά να ακολουθήσουν τας άνω οδηγίας και παραμείνουν εις τα χωρία των κλείοντες τους συλλόγους και τα καφενεία.

Κυπριακέ λαέ,

Όλοι επί των επάλξεων. Κανείς δεν πρέπει να μείνει αμέτοχος εις την ειρηνικήν αυτήν μάχην διά την κατάκτησιν ενός δικαιώματος το οποίον πρέπει να απολαμβάνουν όλοι οι άνθρωποι επί της γης".

Οι αντιδράσεις, ιδιαίτερα των μαθητών είχαν αρχίσει από τις **16** Δεκεμβρίου, αλλά η Παναπεργία ήταν το αποκορύφωμα της αποδοκιμασίας του Κυπριακού λαού για το ψήφισμα.

Η παναπεργία πέτυχε απόλυτα και στη Λευκωσία και τη Λεμεσό ιδιαίτερα έγιναν άγριες συγκρούσεις με την Αστυνομία, η οποία ενισχυμένη από στρατιώτες άνοιξε σε μια περίπτωση πυρ εναντίον των διαδηλωτών με αποτέλεσμα να τραυματισθούν κρίσιμα τρεις νέοι στη Λεμεσό.

Δεκάδες άλλοι συνελήφθησαν.

Η Παναπεργία προκηρύχθηκε για το Σάββατο **18** Δεκεμβρίου, αλλά τόσοσ ήταν ο φανατισμός που οι εκδηλώσεις διαμαρτυρίας επαναλήφθηκαν και την επομένη Κυριακή παρά το γεγονός ότι ο κυβερνήτης απαγόρευσε τις συγκεντρώσεις πέραν των πέντε ατόμων.

Για δύο ημέρες η Λευκωσία κυρίως συγκλονιζόταν από τις συγκρούσεις με την αστυνομία και το στρατό,

Ομως υπήρχαν και διαφωνίες για τις επιθέσεις. Πριν ακόμα κοπάσουν, το ΑΚΕΛ με ανακοίνωση του επέκρινε τους λιθοβολισμούς εναντίον των αυτοκινήτων και των καταστημάτων σαν οφειλόμενους "στη δράση μερικών υπόπτων και ανευθύνων προσώπων τα οποία επωφελήθηκαν της ευκαιρίας για να βλάψουν το λαό και την υπόθεση του με ασχημίες και έκτροπα".

Ενώ ακόμα συνεχίζονταν οι συγκρούσεις, ομάδες Πατριωτικής Λαϊκής Περιφρούρησης, που όπως τις αποκαλούσε το ΑΚΕΛ, εξουσιοδοτημένες από τις οργανώσεις και ύστερα με τη συγκατάθεση του διοικητή Λευκωσίας περιφέρονταν με κυανόλευκα περιβραχιόνια μέσα στους συγκεντρωθέντες και τους καλούσαν να σταματήσουν τα επεισόδια.

Μια εικόνα των επεισοδίων στις διάφορες πόλεις έδωσε η εφημερίδα "Ελευθερία" στις **21.12.1954** η οποία έγραψε ότι οι μαθητές και οι μαθήτριες των σχολείων δεν πήγαν στα σχολεία τους, αλλά οργάνωσαν ογκώδη διαδήλωση και κατευθύνθηκαν προς το αμερικανικό προξενείο με συνθήματα ως "κάτω οι αμερικανοί" και "να φύγουν οι στροθοκάμηλοι του Λονδίνου".

Πρόσθετε η εφημερίδα:

"Οι διαδηλωταί κατεθρυμμάτισαν διά λίθων υελοπίνακας των παραθύρων του κτιρίου του Αμερικανικού Προξενείου. Βραδύτερον κατευθύνθησαν προς την Αρχιγραμματεία, παρακολουθούμενοι πάντοτε στενώς υπό του αστυνομικού αυτοκινήτου και μερικών πεζοπορούντων αόπλων αστυνομικών, εκτύπησαν βιαίως τα παράθυρα του ισογείου κτιρίου της αρχιγραμματείας και ακολούθως κατευθύνθησαν

προς το ελληνικόν Προξενείον, όπου εσταμάστησαν και έψαλαν τον εθνικόν Ύμνον. Το Προξενείον ήτο κλειστόν.

Εκ του Ελληνικού Προξενείου οι διαδηλωταί των οποίων αι φάλαγγες επυκνώθησαν, κατευθύνθησαν προς την οδόν Λήδρας και ακολούθως διά της Πλατείας Ελευθερίου Βενιζέλου μετέβησαν εις την Πλατείαν της Αρχιεπισκοπής. Εις την Πλατείαν Ελευθερίου Βενιζέλου οι διαδηλωταί ελιθοβόλησαν τα γραφεία τουρισμού, κατεθρυμάτισαν υελοπίνακας και κατεξέσχισαν βρεττανικήν σημαίαν.

Εκ της Πλατείας της Αρχιεπισκοπής, οι διαδηλωταί επανήλθον εις την Πλατείαν Μεταξά (μετέπειτα Ελευθερίας) όπου είχαν συγκεντρωθή περί τας **3.000** προσώπων, μαθητών και άλλων. Εκεί απεδοκίμαζον διερχομένους βρεττανούς και ελιθοβόλουν τα αυτοκίνητα των. Η ατμόσφαιρα άρχισε να ηλεκτρίζεται.

Κατά την **11.30** π.μ. περίπου ώραν **3-4** βρεττανικά στρατιωτικά και αστικά αυτοκίνητα, τα οποία απειράθησαν να διέλθουν διά της Πλατείας Μεταξά, ελιθοβόλησαν αγρίως, Οι υελοπίνακες των κατεθρυμματίσθησαν.

Αστυνομικόν αυτοκίνητον, εφωδιασμένον με ασύρματον τηλέφωνον, ειδοποίησε περί του επεισοδίου τους εις τον αστυνομικόν σταθμόν ευρισκομένους αξιωματικούς. Μετά τινά λεπτά κατέφθασαν εις την σκηνήν ο διοικητής Λευκωσίας και Κυρηναίας κ. Γ. Κλέμενς και ο Β. Διοικητής κ. Χρ. Κυθραιώτης, ακολουθούμενοι υπό αυτοκινήτων, των οποίων επέβαινον αστυνομικοί, εφωδιασμένοι με δακρυγόνους βόμβας προσωπίδας, χαλύβδινα κράνη και με ράβδους. Οι αστυνομικοί κατήλθον των οχημάτων των και παρατάχθησαν έναντι των διαδηλωτών παρά το περίπτερον της ΚΕΜ.

Ο διοικητής Λευκωσίας εκάλεσεν από μεγαφώνου τους διαδηλωτάς, όπως διαλυθούν ησύχως εντός πέντε λεπτών. Την διαταγήν επανέλαβεν ελληνιστί και ο Β. διοικητής κ. Χρ. Κυθραιώτης. Οι διαδηλωταί δεν

υπήκουσον.

Νεαρόν πρόσωπον έρριψε κατά των αστυνομικών ένα πορτοκάλι. Έτεροι δύο νεαροί έρριψαν κατά των αστυνομικών δύο μικρούς λίθους. Το πορτοκάλι και οι δύο μικροί λίθοι υπήρχαν η απαρχή των μετέπειτα εκτυλιχθέντων εις την Πλατείαν Μεταξά γεγονότα. Πράγματι, οι αστυνομικοί διετάχθησαν υπό του αστυνόμου κ. Χουκ να διαλύσουν βιαίως τους διαδηλωτάς, τους οποίους ήρχισαν να κτυπούν με τας ράβδους των. Οι διαδηλωταί αντεπετέθησαν δια λίθων και κενών φιαλών, αναψυκτικών. Το θέαμα ήτο φοβερόν. Οι αστυνομικοί διενήρουν επανειλημμένας εφόδους, αλλ' υφίσταντο και επανειλημμένας αντεπιθέσεις, ενώ οι λίθοι και αι φιάλαι ερρίπτοντο βροχηδόν. Ο εκ των αξιωματικών της αστυνομίας κ. Πασχ. Σαββίδης ειτραυματίσθη μάλλον σοβαρώς εις τον οφθαλμόν και απεχώρησε.

Οι αστυνομικοί εις επανειλημμένας εφόδους των κατώρθωσαν να απωθήσουν προς στιγμήν τους διαδηλωτάς, αλλ' ούτοι ανασυνετάχθησαν εις τας περιοχάς του Μαγικού Παλατιού του Βρετανικού Ινστιτούτου του ξενοδοχείου Γεωργούλλη, του Κήπου του δημαρχείου της Πλατείας Βενιζέλου και του ξενοδοχείου "Αλκμήνη".

Οι αστυνομικοί κατενεμήθησαν εις ομάδας εκ **30-40** εκάστην και εφρούρουν όλας τας εισόδους προς την Πλατείαν Μεταξά εις το κέντρον της οποίας ευρίσκοντο ο διοικητής Λευκωσίας κ. Κλέμενς, ο Β. διοικητής κ. Κυθραιώτης, ο διοικητής της αστυνομίας κ. Ρούμπινς και εις ακάλυπτος και άοπλος αξιωματικός του στρατού.

Τα στρατιωτικά αποσπάσματα εν πλήρει εξαρτύσει ανέμενον εις τους σταθμούς των διαταγήν να επέμβουν, εάν ο έλεγχος της καταστάσεως εξέφευγεν των χειρών της αστυνομίας.

Οι νεαροί διαδηλωταί ανεφοδιασθέντες με λίθους κενάς φιάλας και σφενδόνας εξηκολούθησαν βάλλοντες κατά των αστυνομικών, οι πλείστοι των οποίων ήσαν ψύχραιμοι. Μέχρι της **1.45** μ.μ. ώρας αι

έφοδοι των αστυνομικών και αι αντεπιθέσεις των διαδηλωτών, διεδέχοντο αλλήλας, εις μίαν σύγκρουσιν παρά τον κήπον του δημαρχείου ετραυματίσθησαν μάλλον σοβαρώς, διά λίθων ο αστυνόμος κ. Χουκ, εις την σιαγόνα και διά δευτέραν φοράν ο Υπαστυόμος κ. Πασχάλης Σαββίδης εις τον αριστερόν οφθαλμόν. Ο κ. Σαββίδης μόλις πρόφθασε να ψελλίση τας λέξεις "Παναγία μου" και κατέπεσε αναίσθητος, μετεφέρθη εις το Νοσοκομείον. Ο κ. Χουκ μετά πάροδον ημισείας ώρας επανήλθε.

Κατά την 2 μ.μ. περίπου ώραν και κατόπιν σφοδράς επιθέσεως των διαδηλωτών κατά την οποίαν πάλιν λίθοι και φιάλαι έπιπτον βροχηδόν, ο κ. Χουκ διέταξε το υπ' αυτόν αστυνομικόν απόσπασμα να χρησιμοποιήσει δκαρυγόνους βόμβας. Οι αστυνομικοί, τοποθετήσαντες τας αντιδρακρυγόνους προσωπίδας των και αφού ερρίφθη προειδποιοητικός πυροβολισμός εις τον αέρα, προεκάλεσαν την έκρηξιν **8-10** δακρυγόνων βομβών. Αι εκρήξεις συνωδεύθησαν από λευκά νέφη καπνού, τα οποία όμως εστράφησαν προς το μέρος των αστυνομικών, καθ' ότι ο πνέον άνεμος ηυνόσσε τους διαδηλωτάς.

Εις τους άλλους τομείς του πεδίου μάχης, εσυνεχίζοντο αι συγκρούσεις αστυνομικών και διαδηλωτών. Την **2.10** περίπου μ.μ. ώραν διεξήχθη ετέρα σοβαρά επίθεσις των διαδηλωτών του παρά το ξενοδοχείον "Αλκμήνη" τομέως οπότε οι αστυνομικοί εχρησιμοποιούσαν δακρυγόνους βόμβας διά να τους απωθήσουν. Ούτοι και οι των άλλων τομέων διαδηλωταί υπό την επίδρασιν των δακρυγόνων αερίων ήρχισαν να διαλύωνται σκουπίζοντες τους οφθαλμούς των με τα μανδηλάκια των.

Την 4ην μ.μ. περίπου ώραν οι διαδηλωταί υπεχώρησαν. Οι αστυνομικοί εύρον την ευκαιρίαν να περισυλλέξουν όλα τα επί των πεζοδρομίων εγκαταλειφθέντα πολυάριθμα ποδήλατα. Ταύτα μετεφέρθησαν εις τον αστυνομικόν σταθμόν.

Μετά μίαν περίπου ώραν πλήθη κόσμου συγκεντρώθησαν εις τη Πλατείαν Ηπείρου και τον πρό

του ξενοδοχείου "Κάρλτον" χώρον και παρά το "Πάνθεον". Εις τας δύο τελευταίας περιοχάς πλείστα αγγλικά αυτοκίνητα υπέστησαν σοβαράς ζημίας εκ των λιθοβολισμών. Απαντες οι επιβαίνοντες των διερχομένων εκείθεν αυτοκινήτων υπεχρεώνοντο υπό των διαδηλωτών να ζητωκραυγάζουν υπέρ της Ενώσεως.

Το ξενοδοχείον "Κάρλτον" του οποίου ο Βρετανός ιδιοκτήτης πρώην αξιωματικός της ΡΑΦ απουσιάζει εις Αγγλιαν, υπέστη άγριον λιθοβολισμόν. Οι υελοπολίνακες των παραθύρων του και οι ηλεκτρικοί πέριξ του ξενοδοχείου φανοί κατεθρυμματίσθησαν. Οι διαδηλωταί διελύθησαν μόνον κατόπιν της χρησιμοποιήσεως υπό της αστυνομίας δακρυγόνων βομβών.

Την νύκτα του Σαββάτου όλαι αι περιοχαί εις τας οποίας διεξήχθησαν αι συγκρούσεις ήσαν μολυσμένοι με δακρυγόνα αέρια. Ουδείς ηδύνατο να δέλθη διά μέσου αυτών χωρίς να αισθανθή δραστικήν την επίδραση των εις τους οφθαλμούς. Περί το μεσονύκτιον νεκρική σιγή επεκράτησεν.

Εις την περιοχήν της Πλατείας Μεταξύ διαδηλωταί είχον καταθρυμματίσει κατά το απόγευμα τους υελοπίνακας των καταστημάτων "Σπίννεϊς" της ΚΕΜ, του "Μιλκς Μπαρ", του κέντρου "Οτζέρ" κλπ.

Ενωρίς την πρωίαν του Σαββάτου ομάδες διαδηλωτών είχον διέλθει διά της οδού Ερμού, εις την οποίαν υπήρχον μερικά τουρκικά καταστήματα ανοικτά και απεδοκίμασαν τους ιδιοκτήτας των. Ζημιαί επροξενήθησαν μόνον εις εν των καταστημάτων τούτων, του οποίου ο ιδιοκτήτης επέδειξε προκλητικήν διαγωγήν".

Ομως η συνέχεια ήταν τραγική γιατί για πρώτη φορά αντίδρασαν και οι Τούρκοι της νήσου, οι οποίοι έκαψαν μάλιστα και μερικά καταστήματα.

Εγραφε η "Ελευθερία" στην ίδια έκδοση της:

" Την νύκτα του Σαββάτου και όταν η οδός Λήδρας ήτο έρημος 80 περίπου Τούρκοι ωπλισμένοι με ράβδους, λίθους κλπ εισήλθον εις την ρηθείσαν οδόν προερχόμενοι εκ της Πλατείας Σεραγίου και,

κατεθρυμμάτισαν τας προθήκας των καταστημάτων του κ. Μάρκου Βαρλαάμ του κ. Χαμπή Καυκαρίδη, του κ. Ηράκλη Δημητρίου, του κ. Μελικιάν και τα καταστήματα Μπάτα. Αστυνομικόν απόσπασμα τους διέλυσε διά δκαρυγόνου βόμβας παρά το εστιατόριον "Ολύμπια" πλησίον του οποίου εγκατέλειψαν μίαν μάχαιραν.

Το Ρέουτερ μετέδωσεν ως ακολούθως τα τουρκικά έκτροπα:

"Κύματα νεαρών Τούρκων κραυγαζόντων "Κάτω η Ενωσις" εισήλθον την νύκτα του παρελθόντος Σαββάτου εις την ελληνικήν συνοικίαν της Λευκωσίας και συνέτριψαν με ράβδους τας προθήκας ελληνικών καταστημάτων, απειλούντες ότι θα κτυπήσουν οιονδήποτε ο οποίος θα έλεγεν ότι ήθελε την Ενωσιν. Η αστυνομία επενέβη πολλάκις και έπεισε τους Τούρκους να μεταβούν εις τας οικίας των. Μέγα πλήθος Τούρκων συνεκεντρώθη πέριξ του κτιρίου του τουρκικού Λυκείου εν Λευκωσία κατόπιν κυκλοφοριακών φημών, ότι Έλληνες Κύπριοι επρόκειτο να επιτεθούν εναντίον του σχολείου τούτου".